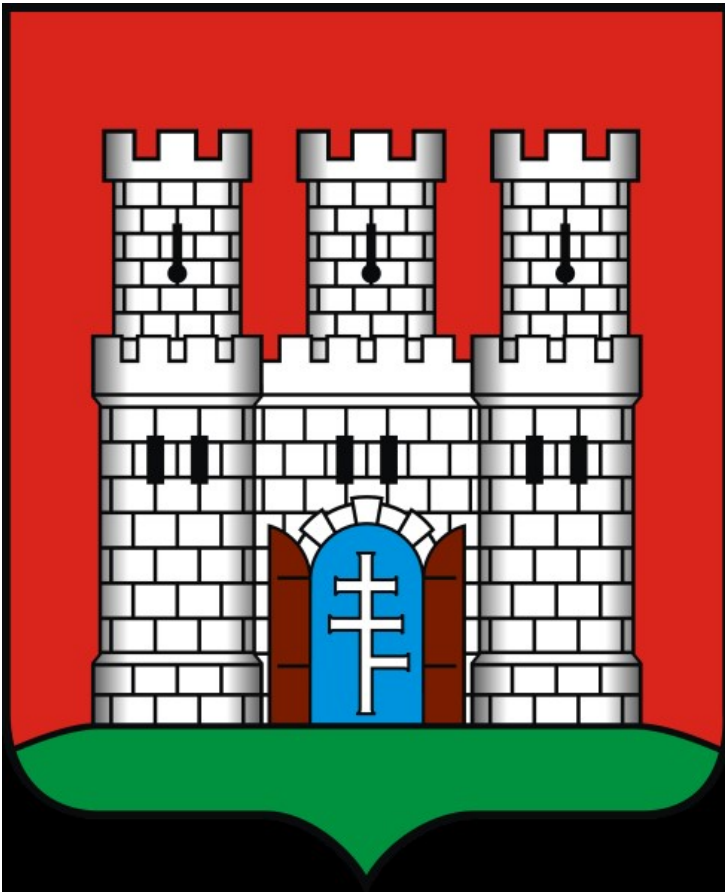

Stanisławów - Getto

Wpisany przez Aaron Baranowski

Poniedziałek, 20 Marzec 2017 09:23 - Zmieniony Wtorek, 21 Marzec 2017 09:39

Stanisławów, założony 7 maja 1662 roku na miejscu wsi Zabłotowo, na terenie włączonym w XIV wieku do Polski, przez Andrzeja Potockiego. Lokację zatwierdził król Jan Kazimierz 14 sierpnia 1663 we Lwowie. Pierwotnie pomyślany jako twierdza do obrony Rzeczypospolitej przed najazdami Tatarów. Potoccy ze Stanisławowa uczynili jedną z siedzib swojego rodu i nadali miastu herb ozdobiony rodzowym herbem Potockich Pilawa.

Dawny herb

Miasto było licznie zamieszkiwane przez Ormian, a od XVII wieku przez Żydów. W XVII wieku stanowiło znaczący ośrodek rzemiosła i handlu.

Stanisławów - Getto

Wpisany przez Aaron Baranowski

Poniedziałek, 20 Marzec 2017 09:23 - Zmieniony Wtorek, 21 Marzec 2017 09:39

Stanisławów na sejmikach halickich bywał nazywany głową całego Pokucia. Rozbudowany w epoce baroku, nazywany był czasami „małym Lwowem”. Stanowił również ważny ośrodek kultury ormiańskiej w Polsce (w tamtejszym kościele ormiańskim znajdował się do 1946 cudowny obraz Matki Boskiej Łaskawej po wojnie przewieziony do Gdańska).

W 1772 roku znalazło się w zaborze austriackim, a w 1801 roku zostało odkupione od Potockich przez rząd austriacki. Od 1919 roku w granicach Polski, stolica województwa stanisławowskiego.

W 1931 według spisu powszechnego liczył 59 960 mieszkańców, w tym 24 823 wyznania mojżeszowego, 22 312 rzymskokatolickiego, 11 134 greckokatolickiego, 1 487 ewangelickiego.

Po agresji ZSRR na Polskę 17 września 1939 Stanisławów był okupowany przez Armię Czerwoną.

Sowieckie władze okupacyjne po przeprowadzeniu pseudowyborów do tzw. Zgromadzenia Ludowego Zachodniej Ukrainy dokonały w październiku 1939 formalnej aneksji okupowanych terenów II Rzeczypospolitej. Konsekwencją aneksji było narzucenie mieszkańcom terenów okupowanych obywatelstwa ZSRR, rozpoczęcie procesu sowietyzacji terenów okupowanych i systematycznych represji policyjnych NKWD. Powyższe akty prawne, sprzeczne z Konwencją haską IV (1907) były nieważne w świetle prawa międzynarodowego i nie były uznawane zarówno przez Rząd RP na uchodźstwie, jak i państwa sojusznicze wobec Polski, a także państwa trzecie (neutralne) przez cały czas trwania II wojny światowej.

Sowieci wprowadzili terror polityczny, dokonywali masowych aresztowań przedstawicieli polskich i ukraińskich elit politycznych, masowych wywózek i grabieży majątku. Planowo niszczyli naukę i kulturę polską, a przedstawicieli inteligencji, Kościoła, wojska, działaczy społecznych i politycznych zsyłali do systemu obozów koncentracyjnych Gułagu lub mordowali. Katownia NKWD mieściła się m.in. w gmachu Sądu Wojewódzkiego (dawna ul. Bilińskiego) i w stanisławowskim więzieniu. W więzieniu, którego limit miejsc wynosił 472, przebywało zwykle ponad 2200 więźniów.

Po rozpoczęciu niemieckiej inwazji na ZSRR funkcjonariusze NKWD zamordowali od 1 200 do 2 500 osób przetrzymywanych w więzieniu w Stanisławowie. Zwłoki niektórych ofiar

Stanisławów - Getto

Wpisany przez Aaron Baranowski

Poniedziałek, 20 Marzec 2017 09:23 - Zmieniony Wtorek, 21 Marzec 2017 09:39

odnaleziono w Demianowym Łazie nieopodal wsi Pasieczna oraz w Posieczu.

Niemiecko-ukraińska parada wojskowa w okupowanym Stanisławowie w 1941 roku

3 lipca 1941 wkroczyły do Stanisławowa oddziały armii węgierskiej, a następnie niemieckiej. Po utworzeniu przez Adolfa Hitlera Dystryktu Galicja Stanisławów był w latach 1941-1944 siedzibą powiatu w Dystrykcie Galicja Generalnego Gubernatorstwa. W dniu 3 sierpnia 1941 w gmachu Sądu Okręgowego przy ul. Bilińskiego dokonano selekcji 600 żydowskich adwokatów, lekarzy, aptekarzy, nauczycieli i urzędników państwowych, których zamordowano w Pawełczu.

Po wizycie w październiku 1942 roku w mieście Hansa Franka i defiladzie ukraińskich organizacji nacjonalistycznych w dniu 12 października 1941 na „nowym” cmentarzu żydowskim żołnierze niemieccy i ukraińscy nacjonaści zamordowali 12 tys. Żydów.

Od października 1941 do lutego 1943 w mieście znajdowało się getto żydowskie. Niemcy dokonali eksterminacji zamieszkującej Stanisławów ludności żydowskiej. W sierpniu 1942 roku Niemcy powiesili wzdłuż ulicy Belwederskiej 1 000 Żydów. Z 30 tys. Żydów ocalało kilkuset.

W czasie okupacji hitlerowskiej nacjonalistyczne bojówki ukraińskie dokonały masowych aresztowań 250-300 przedstawicieli polskiej inteligencji Stanisławowa. Następnie Gestapo pod kierownictwem SS-Hauptsturmführera Hansa Krügera dokonało rozstrzelania aresztowanych w pobliskim Czarnym Lesie w nocy z 14 na 15 sierpnia 1941.

27 lipca 1944 Stanisławów dostał się ponownie pod okupację Armii Czerwonej (1 Front Ukraiński). Po konferencji jałtańskiej (4-11 lutego 1945) Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, wyłoniony w konsekwencji jej ustaleń, podpisał 16 sierpnia 1945 umowę z ZSRR, uznając nieco zmodyfikowaną linię Curzona za wschodnią granicę Polski, w oparciu o porozumienie o granicy, zawarte pomiędzy PKWN i rządem ZSRR 27 lipca 1944. W konsekwencji umowy Stanisławów został włączony do ZSRR jako część Ukraińskiej SRR, a jego polską ludność wysiedlono, głównie na Ziemię Zachodnie.

Od 16 sierpnia 1945 w granicach ZSRR, na terytorium Ukraińskiej SRR. Wówczas większość mieszkających w mieście Polaków została wysiedlona ze Stanisławowa przez władze sowieckie. Zdecydowana większość mieszkańców dawnego Stanisławowa osiedliła się w Opolu. Stanisławów i okolice były miejscem przesiedlenia obywateli polskich pochodzenia ukraińskiego i łemkowskiego w związku z repatriacją ludności ukraińskiej w latach 1944-1946, m.in. z okolic Krynicy-Zdroju.

Po wysiedleniu Polaków ze Stanisławowa rozpoczęło się zacieranie polskości miasta. Zlikwidowano najstarszy polski cmentarz na Kresach Wschodnich przy ul. Sapieżyńskiej z 1782. Groby wielu wybitnych Polaków zostały wyburzone buldożerami, a na ich miejscu wybudowano hotel „Ukraina”, szkołę partyjną, teatr i budynek mieszkalny. Z pozostałej części cmentarza urządzono park miejski. Pozamykano i ograbiono wszystkie kościoły. Szczególnej profanacji doznała najstarsza budowla sakralna – kolegiata stanisławowska, jako najbardziej znaczący obiekt polskiej pamięci narodowej. Miało to miejsce zaraz po 9 listopada 1962 i obchodach 300-lecia miasta, kiedy to nazwa Stanisławowa została zmieniona na Iwano-Frankiowsk (ros. Iwano-Frankowsk), na cześć ukraińskiego pisarza Iwana Franki, w żaden sposób nie powiązanego z miastem.

Bogate i bezcenne wyposażenie świątyni, w tym ołtarz główny i 12 ołtarzy bocznych zostało przez komunistów ukraińskich porąbanych i wyrzuconych na miejscowe wysypisko śmieci. Szczątki twórców świetności Stanisławowa i dobroczyńców miasta zostały sprofanowane i wyrzucone z krypt rodowych. W ten sposób sprofanowano kości m.in. Stanisława Potockiego poległego podczas Odsieczy Wiedeńskiej w 1683, Andrzeja Potockiego, któremu sam król

Stanisławów - Getto

Wpisany przez Aaron Baranowski

Poniedziałek, 20 Marzec 2017 09:23 - Zmieniony Wtorek, 21 Marzec 2017 09:39

powierzył władztwo nad całą Rzeczpospolitą podczas swojej wyprawy pod Wiedeń, oraz jego żony Anny z Rysińskich i brata Józefa Potockiego wraz z żoną Wiktorią z Leszczyńskich. Po zbezczeszczeniu świątyni urządzono w jej murach Muzeum Nafty i Gazu, a obecnie mieści się w nim ukraińskie państwowe Muzeum Sztuki Sakralnej. Z wież usunięto rzymskokatolickie krzyże, z których jeden przez wiele lat leżał w przedsionku kościoła i został usunięty w nieznane miejsce po 2010 roku.